

BÆREKRAFTSKRIMINALITET SOM ETTERRETNING

Jan Georg Christophersen

Abstract

Sustainability-related crime increasingly manifests as a strategically organized enterprise in which actors employ intelligence methodologies to enhance, structure, and conceal illicit activities. This article investigates how systematic information collection, analytical processes, risk management, and counterintelligence practices are integrated into environmental, economic, and social forms of sustainability crime. By conceptualizing intelligence as an operational framework, the study demonstrates how criminal actors achieve greater efficiency, heightened adaptive capacity, and reduced exposure within complex value chains. The findings challenge conventional understandings of both crime and intelligence, and underscore the need for new analytical perspectives as well as institutional approaches to governance and oversight of sustainability-related crime.

Title in English: Sustainability Crime as Intelligence

Innledning

Problemstillingen er hvordan bidrar etterretningmetoder til å profesjonalisere, effektivisere og tildekke bærekraftskriminalitet, og hva betyr dette for forståelsen av kriminalitet som strategisk virksomhet, når kriminaliteten blir en integrert del av systemet?

Bærekraftskriminalitet har utviklet seg fra å være fragmenterte lovbrudd til å bli strategisk organisert aktivitet som utnytter globale verdikjeder, regulatoriske svakheter og teknologiske muligheter. I denne utviklingen spiller etterretningmetoder en stadig mer sentral rolle. Kriminale aktører benytter systematisk informasjonsinnhenting, analyse og risikostyring for å planlegge, gjennomføre og skjule handlinger som undergraver miljømessig, økonomisk og sosial bærekraft.

Dette utfordrer tradisjonelle forståelser av både kriminalitet og etterretning, og krever en analytisk tilnærming til kriminalitet som kunnskapsdrevet virksomhet. Artikkelen undersøker hvordan etterretningmetoder strukturerer, styrker og skjuler bærekraftskriminalitet, og hvilke implikasjoner dette har for forebygging og kontroll.

Metodisk tilnærming

Artikkelen avgrenses til bærekraftskriminalitet som omfatter miljøkriminalitet, økonomisk kriminalitet med bærekraftsrelevans og sosial utnyttelse knyttet til globale verdikjeder. Fokus ligger på metodene, ikke på enkeltaktører eller konkrete straffesaker. Etterretningsbegrepet forstås her som et sett av teknikker for systematisk informasjonsinnhenting, analyse, risikostyring og operativ beslutningsstøtte. Artikkelen behandler ikke etterretning som statlige virksomheter, men analyserer hvordan tilsvarende metoder tas i bruk av kriminelle aktører for å styrke egen kapasitet og redusere eksponering. Geografisk avgrenses studien til transnasjonale og nordiske kontekster der relevant forskning og empiri foreligger.

Kildene til dette arbeidet er mange fordi det foreligger en betydelig litteratur om problemstillingen – internasjonalt og nasjonalt. Åpne kilder fra Politidirektoratet, Politiets sikkerhetstjeneste, Etterretningstjenesten og Nasjonal sikkerhetsmyndighet. Trusselvurderinger om økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet utgis av Økokrim, Justis- og beredskapsdepartementet og Klima- og miljødepartementet.

Internasjonale kilder til miljøkriminalitet og bærekraft finner man hos UNEP, INTERPOL, UNODC, OECD og Europol. For kilder til økonomisk kriminalitet finner vi, Environmental, Social and Governance (ESG)-risiko, OECD, Financial Action Task Force (FATF) og Transparency International. I tillegg finnes det en rekke akademiske artikler og bøker om etterretning og analyser av miljøkriminalitet. Likeså om økonomisk kriminalitet og organisert kriminalitet. I tillegg er det benyttet litteratur om metode og rammeverk, analytisk strategi for hvordan etterretningmetoder identifiseres og forstås.

Etterretningmetoder som styrende kraft

Aktører som begår bærekraftskriminalitet – som ulovlig avskoging, miljøforurensning, ulovlig fiske, handel med truede arter eller systematisk brudd på arbeids- og menneskerettigheter i globale verdikjeder – benytter i økende grad etterretningmetoder for å planlegge, gjennomføre og beskytte sine aktiviteter. Bærekraftskriminalitet som systemisk, og transnasjonalt fenomen kjennetegnes av høy profitt, lav oppdagelsesrisiko og ofte svake kontrollmekanismer, noe som gjør at aktørene henter inspirasjon fra både organisert kriminalitet og kommersielle etterretningstilbud (Nellemann et al. 2016).

Profesjonalisering av kriminalitet og kunnskapsbasert modus operandi arter seg på ulike

måter. I planleggingsfasen anvender aktørene informasjonsinnhenting som ligner klassiske etterretningsprosesser. Dette inkluderer kartlegging av myndighetskapasitet, kontrollrutiner, geografiske forhold og lokale maktstrukturer. I ulovlig avskoging og gruvedrift brukes ofte detaljerte analyser av satellittbilder, terrengdata og logistikkmuligheter for å identifisere områder med lav risiko for inspeksjon (UNODC 2021). Kriminelle nettverk innhenter også informasjon om korrupte tjenestepersoner, lokale mellommenn og transportkanaler som kan sikre smidig gjennomføring (INTERPOL 2020). Planleggingen innebærer dermed både strategisk og taktisk etterretning, hvor målet er å minimere risiko og maksimere økonomisk gevinst.

Under selve gjennomføringen benytter aktørene løpende situasjonsforståelse og sanntidsinformasjon. Dette kan omfatte bruk av kommunikasjonsverktøy, krypterte meldingsplattformer og overvåkning av politi- og tilsynsaktivitet (Levi & Reuter 2006). Innen ulovlig fiske brukes Automatic Identification System (AIS)-manipulasjon, bekvemmelighetsflagging, fartøyer fra skyggeflåter og falske dokumenter for å skjule fartøyets bevegelser og opprinnelsen til fangsten (FAO 2020). I globale forsyningskjeder kan selskaper eller mellommenn manipulere sertifiseringssystemer, kvalitetskontroller og sporingsdata for å skjule miljøskadelige eller uetiske praksiser. Etterretning brukes her til å tilpasse operasjonen dynamisk og utnytte svakheter i regulering og håndheving.

For å beskytte sine aktiviteter mot avsløring og straffeforfølgelse anvender aktørene motetterretning, trusler og korrupsjon som kan bestå av bestikkelser, maktmisbruk, favorisering og nepotisme, samt underslag for å svekke kontrollmekanismer (Transparency International 2022).

Kriminelle nettverk benytter også komplekse selskapsstrukturer, skatteparadiser og stråmenn for å skjule økonomiske spor og eierskap (OECD 2018). I tillegg brukes teknologiske metoder som kryptering, anonymiseringsverktøy og manipulering av digitale spor for å redusere risikoen for digital etterforskning. Motetterretning blir dermed en integrert del av virksomheten og bidrar til at bærekraftskriminalitet ofte er vanskelig å avdekke og etterforske.

Oppsummert kan man si at etterretning i bærekraftskriminalitet fungerer som et helhetlig system som støtter hele den kriminelle verdikjeden – fra strategisk planlegging til operasjonell gjennomføring og beskyttelse. Dette gjør aktørene mer profesjonelle, adaptive og motstandsdyktige mot myndighetskontroll. Forståelsen av disse metodene er derfor avgjørende for å utvikle mer effektive mottiltak og styrke tverrsektorielt samarbeid innenfor regulering og kontroll.

Etterretning som strukturerende kraft

Etterretningfaglige teknikker utgjør i dag en strukturerende og kapasitetsbyggende kjerne i myndighetenes håndtering av miljømessig, økonomisk og sosial bærekraftskriminalitet. Disse kriminalitetsformene er preget av kompleksitet, høy grad av organisering og betydelig informasjonsasymmetri, noe som utfordrer tradisjonelle rettshåndhevende metoder (Naylor 2020).

Etterretningsmetodikk fungerer her som en epistemologisk analyse av teorien, en analyse av kunnskapsgrunnlaget og begrunnelsene for et rammeverk som både systematiserer dette grunnlaget og muliggjør mer presise operative intervensjoner.

Innen miljøkriminalitet – eksempelvis ulovlig avfallshåndtering, naturkriminalitet og utslippsmanipulasjon – har etterretningsdrevet analyse vist seg særlig effektiv i å avdekke skjulte aktørstrukturer og illegale verdikjeder. Integrasjon av blandinger i datakilder, fra satellittdata til innsynsrapporter, gjør det mulig å identifisere mønstre som ellers ville fremstå som isolerte hendelser (UNODC 2023). Dette gir et mer robust grunnlag for både strategiske prioriteringer og taktisk inngrep.

I økonomisk kriminalitet, hvor aktørbildet ofte er transnasjonalt og sofistisert, styrker etterretningsbaserte risikomodeller evnen til å identifisere komplekse hvitvaskingsmekanismer og finansielle strømmer som skjulers gjennom lagdelte selskapsstrukturer (Levi & Reuter 2022).

Etterretning fungerer her ikke bare som et støtteverktøy, men som en analytisk infrastruktur som muliggjør en mer presis allokering av operative ressurser og mer målrettet bruk av tvangsmidler.

Når det gjelder sosial bærekraftskriminalitet – som arbeidslivskriminalitet, menneskeutnyttelse og sosial dumping – er etterretningsfaglige teknikker særlig sentrale i tverretatlige konstellasjoner. Felles etterretningsprodukter etablerer en delt situasjonsforståelse og reduserer institusjonelle avdelinger eller enheter å fungere isolert fra andre, med egne rutiner, mål og informasjonsflyt som ikke deles på tvers, noe som er avgjørende for å håndtere kriminalitet som krysser både sektorgrenser og rettsområder (Gundhus & Jansen 2021).

Dette styrker den operative kapasiteten ved å muliggjøre samtidige og koordinerte tiltak, ofte rettet mot aktører i gråsonen mellom lovlig og ulovlig virksomhet.

Etterretningsmetodikk bidrar også til en mer proaktiv og fremoverskuende operativ praksis. Prediktive analyser og trusselvurderinger gjør det mulig å gripe inn før skadepotensialet materialiserer seg, noe som er særlig relevant i miljø- og bærekraftskriminalitet hvor skadevirkningene ofte er irreversible eller svært kostbare å reparere (Ratcliffe 2016).

Dermed fungerer etterretning som normativt og operativt forutsetning for en kunnskapsbasert og bærekraftig kriminalitetsbekjempelse.

Samlet sett strukturerer etterretningsfaglige teknikker den operative innsatsen ved å etablere analytisk logisk sammenheng, redusere usikkerhet og identifisere kriminalitetsmønstre som ellers ville forblitt skjult. Samtidig styrker det kapasiteten gjennom bedre beslutningsgrunnlag, mer presise inngrep og økt tverretatlig koordinering. I møte med kriminalitet som truer miljømessig, økonomisk og sosial bærekraft, fremstår etterretning ikke bare som et supplement, men som en nødvendig integrert komponent i moderne rettshåndhevelse.

Etterretning som skjulende kraft

Bruken av etterretning i kriminelle miljøer kan forstås som en strategisk praksis som både skjuler spor, reduserer risiko og motvirker myndighetenes kontroll- og avdekningsmekanismer. I et bærekraftskriminologisk perspektiv – som vektlegger hvordan kriminalitet påvirker sosiale, økonomiske og økologiske systemer over tid – fremstår etterretningsarbeid som en form for adaptiv kapasitet der kriminelle aktører kontinuerlig tilpasser seg reguleringer, overvåking og teknologiske endringer (Brisman & South 2019).

Etterretning fungerer dermed ikke bare som et operasjonelt verktøy, men som en del av en bredere økologisk overlevelsestrategi innen illegale markeder.

Kriminelle grupper benytter etterretning for å identifisere sårbarheter i myndighetenes kontrollsystemer, kartlegger politiets rutiner og analyserer risiko knyttet til transport, kommunikasjon og økonomiske transaksjoner. Dette kan inkludere alt fra overvåking av politiaktiviteter, bruk av informanter og teknologisk motetterretning til avansert digital anonymisering (Lavorgna 2020).

Slik kunnskapsinnhenting gjør det mulig å redusere eksponeringen for avdekking og øker gruppenes evne til å operere med lavere synlighet i både fysiske og digitale rom.

Etterretning brukes også aktivt for å skjule spor gjennom fragmentering av informasjon, bruk av krypterte kommunikasjonskanaler og desentraliserte organisasjonsstrukturer. Dette samsvarer med forskning som viser at moderne kriminelle nettverk ofte er løst koblede, fleksible

og tilpasningsdyktige – egenskaper som gjør dem mer motstandsdyktige mot tradisjonelle politi- og kontrolltiltak (Morselli 2009).

Ved å redusere informasjonsflyten mellom aktører og minimere sporbarhet, skaper slike nettverk en form for «operasjonell bærekraft» der risiko for systemkollaps ved arrestasjoner eller beslag reduseres.

I møte med myndighetenes avdekkingsmekanismer fungerer etterretning som et mottiltak som kontinuerlig søker å undergrave statenes kapasitet til å overvåke, kartlegge og intervensere. Dette kan innebære bruk av korrupsjon, manipulasjon av formelle systemer, eller strategisk utnyttelse av juridiske og institusjonelle svakheter (Felson 2018).

Fra et bærekraftskriminologisk perspektiv kan dette forstås som en form for «negativ resiliens», der kriminelle strukturer opprettholder sin virkning ved å tilpasse seg og samtidig svekke samfunnets evne til å regulere skadelige aktiviteter. Med andre ord bærekraftskriminalitet – som miljøkriminalitet, ulovlig ressursutak, klimarelatert økonomisk kriminalitet og ESG-manipulasjon – kjennetegnes ofte av komplekse verdikjeder, transnasjonale aktører, økonomisk insentiver og svak regulering eller håndheving. I slike systemer kan negativ resiliens forklare hvorfor kriminalitet ikke bare fortsetter, men utvikler seg, selv når kontrollen styrkes. Dette viser at mennesker eller systemer kan utvikle tilpasningsstrategier som gjør dem i stand til å fungere i skadelig, uetisk eller ulovlig miljø, men på måter som forsterker problemer i stedet for å motvirke dem.

Oppsummert viser dette hvordan etterretning i kriminelle miljøer ikke bare handler om taktiske valg, men om langsiktig strategisk tilpasning. Etterretning bidrar til å opprettholde illegale økonomier, redusere risiko for avdekking og styrke kriminelle aktørers evne til å motstå myndighetskontroll. Dette gjør etterretningspraksiser til en sentral komponent i forståelsen av kriminalitetens bærekraft og dens evne til å reprodusere seg over tid, til tross for økende reguleringer og teknologisk overvåkning.

Forståelsen av bærekraftskriminalitet som strategisk, langsiktig og kunnskapsdrevet fenomen

Utviklingen der bærekraftskriminalitet i økende grad kobles til etterretningfaglige perspektiver, har betydelige konsekvenser for hvordan fenomenet forstås og håndteres. Tradisjonelt har miljø- og bærekraftsrelatert kriminalitet blitt betraktet som et avgrenset juridisk problem, ofte håndtert gjennom kontroll, tilsyn og etterforskning av enkeltstående lovbrudd (White 2018).

Når kriminaliteten derimot analyseres gjennom et strategisk etterretningsrammeverk, fremstår den som et mer komplekst og systemisk fenomen, preget av langsiktige drivere, transnasjonale nettverk og betydelig økonomisk gevinst (UNEP & Interpol 2016; Økokrim 2023).

En sentral konsekvens av denne utviklingen er at bærekraftskriminalitet ikke lenger kan forstås som en serie isolerte hendelser, men som uttrykk for strukturelle sårbarheter i globale verdikjeder, ressursforvaltning og styringssystemer. Etterretningstilnærmingen synliggjør hvordan aktører utnytter regulatoriske hull, svak kontrollkapasitet og manglende internasjonal koordinering over tid (OECD 2021). Dette innebærer at kriminaliteten må analyseres strategisk, med vekt på trender, mønstre og fremvoksende risikoer snarere enn kun på lovbruddets umiddelbare karakter (Ratcliffe 2016).

Videre bidrar etterretningsperspektivet til å etablere bærekraftskriminalitet som et langsiktig fenomen. Miljøkriminalitet, ulovlig ressursutak og klimarelatert økonomiske misligheter utvikler seg over år eller tiår, og påvirkes av globale endringer i klima, økonomi og geopolitikk (Gibbs et al. 2010).

Strategisk etterretning gjør det mulig å identifisere slike langsiktige drivere og forutse hvordan kriminalitetsbilde kan utvikle seg. Dette gir beslutningstakere et bedre grunnlag for å

iverksette forebyggende tiltak, snarere enn å reagere når skaden allerede har oppstått (POD 2014; NSM 2024).

I tillegg styrker etterretningsrammeverket forståelsen av bærekraftskriminalitet som et kunnskapsdrevet fenomen. Effektiv håndtering krever systematisk innhenting, bearbeiding og analyse av informasjon fra et bredt spekter av kilder – alt fra satellittdata og økonomiske transaksjoner til åpne kilder, tilsynsrapporter og internasjonale databaser (UNODC 2022).

Dette samsvarer med prinsippene for kunnskapsbasert politiarbeid, der beslutninger skal bygge på analyser av risiko, trender og sårbarheter fremfor ad hoc-vurderinger (POD 2016).

Etterretningstilnærmingen bidrar dermed til å profesjonalisere og strukturere arbeid med bærekraftskriminalitet, og til å integrere det i bredere sikkerhets- og samfunnsplanlegging.

Samtidig innebærer denne utviklingen også en forskyvning i hvordan ansvar og roller forstås. Når bærekraftskriminalitet ses som et strategisk og systemisk problem, blir det tydelig at politi- og kontrollmyndigheter ikke kan håndtere utfordringene alene. Tverrsektorielt samarbeid, deling av informasjon og felles situasjonsforståelse blir avgjørende, både nasjonalt og internasjonalt (Europol 2023; Interpol 2020; Politiet 2026).

Dette forsterker behovet for robuste etterretningsprosesser som kan fungere på tvers av sektorer og jurisdiksjoner.

I hovedtrekk fører utviklingen til mer helhetlig og fremtidsrettet forståelse av bærekraftskriminalitet. Fenomenet fremstår ikke lenger som et marginalet kriminalitetsområde, men som en strategisk utfordring med betydelige konsekvenser for miljø, økonomi, sikkerhet og samfunnsstyring. Etterretningsperspektivet gjør det mulig å identifisere de underliggende mekanismene som driver kriminaliteten, og gir dermed et bedre grunnlag for å utvikle effektive, kunnskapsbaserte langsiktige tiltak.

Diskusjon

Denne artikkelen presenterer sentrale perspektiver på hvordan etterretning former forståelsen av bærekraftskriminalitet: som strukturerende kraft, som skjulende kraft og som strategisk ramme. Dette perspektivet reiser viktige spørsmål om hvordan kriminalitet knyttet til bærekraft identifiseres, tolkes og håndteres av myndigheter og kontrollmekanismer. Diskusjonen nedenfor vurderer hvilke konsekvenser disse perspektivene har for forståelsen av bærekraftskriminalitet, hvordan kriminalitet kan forstås som strategi, og hvilke implisitte utfordringer som oppstår for myndigheter.

Når etterretning fungerer som en strukturerende kraft, bidrar den til å definere hvilke fenomener som oppfattes som relevante trusler og hvilke aktører som fremstår som sentrale i kriminalitetsbildet. I konteksten av bærekraftskriminalitet innebærer dette at etterretning kan løfte frem komplekse og ofte skjulte former for kriminalitet, som ulovlig ressursutnyttelse, miljøskade eller sosial utnyttelse i globale verdikjeder. Samtidig kan denne strukturerende funksjonen også virke begrensende: Når etterretning prioriterer bestemte indikatorer eller risikoområder, kan andre former for kriminalitet forbli uoppdaget eller nedprioritert. Dette reiser spørsmål om hvorvidt etterretning i for stor grad kan komme til å definere virkeligheten den skal beskrive, og dermed påvirke politikkutforming og operativ innsats.

Artikkelen viser også hvordan etterretning kan fungere som en skjulende kraft. Dette kan forstås både som et resultat av kriminelle aktørers strategiske tilpasning og som en konsekvens av myndighetenes egne etterretningspraksiser. Kriminelle aktører innen bærekraftskriminalitet opererer ofte i gråsoner der lovverk, kontrollmekanismer og internasjonale reguleringer er fragmenterte eller svake. De kan bevisst utnytte etterretningsblindsoner gjennom komplekse selskapsstrukturer, mellommenn eller praksiser som fremstår som lovlige, men som i realiteten

skjuler ulovlig aktivitet. Samtidig kan myndighetenes etterretningsarbeid, gjennom hemmelighold, sektorisering eller overfokusering på enkelte indikatorer, utilsiktet bidra til å skjule viktige forhold eller hindre informasjonsflyt mellom etater. Dette understreker behovet for en kritisk vurdering av hvordan etterretning både avdekker og tilslører kriminalitet.

Videre argumenterer artikkelen for at bærekraftskriminalitet i økende grad må forstås som strategi. Dette innebærer at kriminalitet ikke nødvendigvis er et avvik, men kan være en integrert del av forretningsmodeller eller politiske målsettinger. Strategisk kriminalitet kjennetegnes av høy grad av tilpasningsevne, transnasjonal organisering og evne til å utnytte ulikheter i reguleringer og kontrollnivåer. Når kriminalitet forstås som strategi, utfordres tradisjonelle kontrollmekanismer som ofte er utformet for å håndtere mer statiske eller avgrensede kriminalitetsformer. Dette krever at myndigheter utvikler mer dynamiske og risikobaserte tilnærminger, samt styrker samarbeidet mellom offentlige og private aktører.

De implisitte utfordringene for myndigheter og kontrollmekanismer er derfor betydelige. For det første står myndigheter overfor kapasitetsutfordringer knyttet til å håndtere komplekse og tverrsektorielle trusler som krever kompetanse innen miljø, økonomi, teknologi og internasjonal rett. For det andre skaper etterretningens skjulende dimensjon utfordringer for informasjonsdeling og koordinering, særlig når hemmelighold eller sektorisering hindrer helhetlige situasjonsforståelse. For det tredje er det regulatoriske rammeverket for tregt eller fragmentert til å håndtere strategisk kriminalitet, som kontinuerlig tilpasser seg nye kontrolltiltak. Til siste reiser økt bruk av etterretning i sivile sektorer spørsmål om demokratisk legitimitet, personvern og rettssikkerhet. Myndigheter må derfor balansere behovet for effektiv etterretning med krav til åpenhet og rettslige garantier.

Samlet sett viser diskusjonen at etterretningens rolle i møte med bærekraftskriminalitet er ambivalent. Det kan både strukturere og skjule, avdekke og tilsløre. Samtidig viser artikkelen at kriminalitet i økende grad må forstås som strategisk, noe som utfordrer tradisjonelle kontrollmekanismer og krever nye tilnærminger. En videre diskusjon bør derfor fokusere på hvordan myndigheter kan utvikle mer helhetlige, fleksible og kunnskapsbaserte strategier som både ivaretar effektivitet og demokratiske prinsipper.

Avslutning

Analysen har vist at bærekraftskriminalitet ikke lenger kan forstås som enkeltstående lovbrudd, men som kunnskapsdrevet virksomhet der etterretningmetoder utgjør en sentral operativ ressurs. Når kriminelle aktører systematiserer informasjonsinnhenting, styrker beslutningsgrunnlaget og aktivt skjuler spor gjennom anti-etterretning, oppstår en form for strategisk kriminalitet som utfordrer etablerte kontrollmekanismer. Dette krever at myndigheter, tilsynsorganer og forskningsmiljøer utvikler nye perspektiver som ser på kriminalitet som en dynamisk og lærende praksis. Å møte bærekraftskriminalitet som etterretning innebærer derfor ikke bare å forstå metodene som brukes, men å erkjenne at kampen om informasjon – og evnen til å analysere den – er blitt et avgjørende skille mellom avdekking og uoppdaget kriminalitet. Artikkelen viser at fremtidens kriminalitetsbekjempelse må være like strategisk, kunnskapsbasert og tilpassingsdyktig som aktørene den søker å motvirke.

Referanser

- Brisman, A & South, N. (2019) *Green Criminology and Environmental Crime and Harms*. London: Routledge.
- Europol (2023) *Environmental Crime in the EU*.
- FAO (2020) *The State of World Fisheries and Aquaculture Crime*. Food and Agriculture Organization of the United Nations.
- Felsom, M. (2018) *Routine Activity Theory and Crime Prevention*. Oxford University Press.
- Gibbs, C., Gore, M., McGarrell, E., & Rivers, L. (2010) Introducing Conservation Criminology?. *British Journal of Criminology*, 50(1), 124–144.
- Gundhus, H.O.I. & Jansen, A. (2021) *Etterretningsarbeid i tverretattlig samarbeid*. Oslo: Universitetsforlaget.
- INTERPOL (2020) *Interpol Strategic Report on Environmental Crime*. Lyon: INTERPOL.
- INTERPOL (2020) *Strategic Analysis on Environmental Security*.
- Lavorgna, A. (2020) *Organised Crime and the Dark Web*. London: Routledge.
- Levi, M. & Reuter, P. (2006) 'Money Laundering', *Crime and Justice*, 34(1), s. 289–375.
- Levi, M. & Reuter, P. (2022) 'Money laundering', *Crime and Justice*, 51(1), s. 1–44.
- Morselli, C. (2009) *Inside Criminal Networks*. Springer.
- Nasjonal sikkerhetsmyndighet (2024) *Risiko 2024*. NSM
- Naylor, R.T. (2020) *Crime of the Powerful*. London: Routledge.
- Nellemann, C. et al. (2016). *The Rise of Environmental Crime*. UNEP & INTERPOL.
- OECD (2018) *Illegal Financial Flow: The Economy of Illicit Trade in West Africa*. Paris: OECD Publishing.
- OECD (2021) *Illicit Trade and the Environment*.
- Politidirektoratet (2014) *Etterretningsdoktrinen for politiet*. Oslo: POD
- Politidirektoratet (2016) *Kunnskapsbasert politiarbeid (KUBA)*. Oslo: POD
- Politidirektoratet (2026) *Politiets trusselvurdering 2026*. Oslo: POD
- www.politiet.no/globalassets/tall-og-fakta/politiets-trusselvurdering-ptv/politiets-trusselvurdering-2026.pdf
- Ratcliffe, J. (2016) *Intelligence-Led Policing*. 2.utg. London: Routledge.
- Transparency International (2022) *Global Corruption Report*. Berlin: Transparency International.
- UNEP & INTERPOL (2016) *The Rise of Environmental Crime*.
- UNODC (2021) *World Wildlife Crime Report*. United Nations Office on Drugs and Crime.
- UNODC (2022) *World Wildlife Crime Report*. United Nations Office on Drugs and Crime.
- UNODC (2023) *World Wildlife Crime Report 2023*. United Nations Office on Drugs and Crime.
- White, R. (2018) *Climate Change Criminology*. Bristol University Press.
- Økokrim (2023) *Trusselvurdering – Økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet*. Oslo: Økokrim